

ІНСТИТУТ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ НАН УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ УКРАЇНСЬКОЇ АРХЕОГРАФІЇ ТА ДЖЕРЕЛОЗНАВСТВА
ІМЕНІ М. С. ГРУШЕВСЬКОГО НАН УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЧЕРНІГІВСЬКИЙ КОЛЕГІУМ»
ІМЕНІ Т. Г. ШЕВЧЕНКА
НАЦІОНАЛЬНА СПІЛКА КРАСЗНАВЦІВ УКРАЇНИ

СІВЕРЯНСЬКИЙ ЛІТОПИС

НАУКОВИЙ ЖУРНАЛ

2023 № 6 (174)

Головний редактор

С. М. Шуміло

Шеф-редактор

С. О. Павленко

Заступники головного редактора

В. О. Дятлов,
О. Б. Коваленко

Відповідальний секретар, науковий редактор

В. В. Шуміло

Випускові редактори

К. Г. Борисенко,
С. Р. Молочко, С. А. Токарев

Редакційна рада

І. М. Аліференко, Г. В. Боряк, О. Я. Гаранін, І. Б. Гирич, С. Л. Лаєвський,
Р. В. Маньковська, Ю. А. Мицик, О. П. Моця, Г. В. Папакін, Н. Б. Реброва,
О. П. Реєнт, Т. Розен, О. Г. Самойленко, В. А. Смолій,
О. С. Шеремет, С. В. Шумило

Редакційна колегія

А. М. Боровик, С. Ф. Веремєєв, О. М. Веремейчик, Г. В. Вертієнко, О. І. Галенко,
В. О. Дятлов, Я. В. Капранов, О. Б. Коваленко, І. В. Кондратьєв, П. Кролл, Т. Льоннгрєн,
Є. М. Луняк, С. М. Ляшко, О. О. Маврін, Є. Остапчук, А. М. Острианко, В. М. Пекарчук,
С. М. Плохій, В. М. Половець, О. А. Пригарін, О. Я. Рахно, Г. Хаусман, В. Г. Ченцова,
О. Є. Черненко, Д. Чишмеджєєв, Н. В. Шліхта, К. М. Ячменіхін

З 02.07.2020 р. журнал включено до **категорії Б**

Переліку наукових фахових видань України,
публікації яких зараховуються до результатів дисертаційних робіт
зі спеціальностей **032 “Історія та археологія”** і **035 “Філологія”**

Статті журналу індексуються в **Google Scholar** та **OpenAIRE**

Журнал видається за фінансової підтримки з обласного бюджету Чернігівської області
в рамках обласної Програми підтримки розвитку інформаційної
та видавничої сфер Чернігівщини на 2023–2024 роки

Міністерство юстиції України. Свідчення про державну реєстрацію друкованого засобу
масової інформації Серія КВ № 23837–13677Р від 03.04.2019

ISSN-print: 2518-7422

ISSN-online: 2518-7430

Адреса редакції: проспект Миру, 13, кабінет 106, м. Чернігів, 14021, Україна

Телефони для довідок: +38-(050)-282-2075; +38-(63)-255-8821

E-mail: siverian.chronicle@gmail.com

Старий сайт журналу: siver-litopis.cn.ua

Новий сайт журналу: sl-journal.com.ua

© Редакція «Сіверянського літопису», 2023

INSTITUTE OF HISTORY OF UKRAINE OF THE NAS OF UKRAINE
M. S. HRUSHEVSKYI INSTITUTE OF UKRAINIAN ARCHEOGRAPHY AND
SOURCE STUDIES OF THE NAS OF UKRAINE
T. H. SHEVCHENKO NATIONAL UNIVERSITY «CHERNIHIV COLEHIUM»
NATIONAL ASSOCIATION OF LOCAL RESEARCHERS OF UKRAINE

SIVERIAN CHRONICLE

SCIENTIFIC JOURNAL

2023 № 6 (174)

Editor-in-Chief

S. Shumilo

Managing Editor

S. Pavlenko

Deputies of the Editor-in-Chief

V. Diatlov,
O. Kovalenko

Executive Secretary, Scientific Editor

V. Shumilo

Technical Editors

K. Borysenko,
S. Molochko, S. Tokariev

Editorial Council

I. Aliferenko, H. Boriak, O. Haranin, I. Hyrych, S. Laievskyy, R. Mankovska, O. Motsia,
Yu. Mytsyk, H. Papakin, N. Rebrova, O. Reient, T. Rosén, O. Samoilenko, V. Smolii,
O. Sheremet, S. Shumylo

Editorial Board

A. Borovyk, S. Veremeev, O. Veremeichyk, H. Vertiienko, O. Halenko, V. Diatlov,
Ya. Kapranov, O. Kovalenko, I. Kondratiiev, P. Kroll, T. Lönngrén, E. Lunyak, S. Liashko,
O. Mavrin, J. Ostapczuk, A. Ostriancko, V. Pekarchuk, S. Plokyh, V. Polovets, O. Prigarin,
O. Rakhno, G. Hausmann, V. Chentsova, O. Chernenko, D. Cheshmedzhiev, N. Shlikhta,
K. Yachmenikhin

Since 02.07.2020 this Journal is included in the **category B**
of the List of scientific professional publications of Ukraine,
whose publications are included in the results of dissertations
in specialties **032 “History and Archaeology”** and **035 “Philology”**

Journal articles are indexed in **Google Scholar** and **OpenAIRE**

The journal is published with the regional budget support of Chernihiv region
within the Program
of information and publishing industry development in Chernihiv region for 2023–2024

Ministry of Justice of Ukraine. Certificate of State Registration of the Print Media
Series KV № 23837–13677R from 03.04.2019
ISSN-print: 2518-7422
ISSN-online: 2518-7430

Address of the Editorship: 13/106 Peace Avenue, Chenihiv, 14021, Ukraine
Phone for reference: +38-(050)-282-2075; +38-(063)-255-8821
E-mail: siverian.chronicle@gmail.com
Old journal site: siver-litopis.cn.ua
New journal site: sl-journal.com.ua

© Editorship of the «Siverian chronicle», 2023

ЗМІСТ

У глиб віків

<i>Сундук А., Крепак І.</i> Литовські стежки Броварського краю	5
<i>Петренко І., Боєчко В.</i> Битва князя Вітовта на річці Ворскла 1399 р. у дослідженнях історикині Віри Жук (1928–2008)	15
<i>Пилипенко В.</i> Їжа як маркер чужого: харчові традиції татар в описах польських авторів	23

Історія міст і сіл

<i>Пешков Д.</i> Водопостачання та міське життя Полтави в другій половині XIX – на початку XX ст.	27
<i>Курок О., Гриценко А., Чумаченко О.</i> Інститут адвокатури Чернігівської губернії 1885–1915 років: соціально-професійний портрет	35
<i>Дорохіна Т., Косаченко В.</i> Чернігівський обласний академічний український музично-драматичний театр імені Тараса Шевченка: історія та сучасність	41

Церковна старовина

<i>Шумило С.</i> Початковий період перебування прп. Паїсія Величковського на Афоні та започаткування перекладацької діяльності	52
<i>Солдатов О.</i> «Російська православна церква Державної безпеки» (Московська патріархія у своєму сучасному форматі заснована 80 років тому – у 1943 р.)	73

Мовою документів

<i>Алмазов О.</i> Лист гетьмана І. Мазепи та свідчення язиків про ситуацію в Криму весною 1692 р.	80
<i>Траттнер М.</i> Новини про шведсько-український союз 1708–1709 рр.	86
<i>Павленко С., Мешковой М.</i> Лист генерального булавничого Федора Нахимовського гетьману Пилипу Орлику від 20 червня 1720 р.	90

Розвідки

<i>Левицька Н.</i> Розвиток краєзнавства в закладах вищої освіти (в другій половині XIX – на початку XX ст.)	96
<i>Еткіна І.</i> Діти півдня Чернігівщини у 1933–1934 рр. (за документами політвідділів МТС)	101
<i>Остапчук О., Курок О.</i> Роль радіо у поширенні радянської пропаганди в період «застою»	110

Дослідницькі нотатки

<i>Трикашний Я.</i> Педагогічна та громадська діяльність Степана Гавриловича Барана-Бутовича (1877–1944) на початку XX ст.	119
<i>Павлик Н.</i> До питання вивчення життя та діяльності Героя України М.І. Сікорського (до 100-річчя від дня народження)	124

Літературознавчі студії

<i>Мицук Ю., Тарасенко І.</i> Два невідомих листи Івана Багряного	132
---	-----

Ювілеї

<i>Іваницька С.</i> Тамара Демченко: покликання – історія (до 75-річчя відомої чернігівської дослідниці історії України)	138
--	-----

Наукові новини

Освіта в умовах війни: ціннісно-сміслові орієнтири Перемоги України	142
XII «Розумовські зустрічі» в Чернігові	145

Некрологи

Пам'яті Віктора Володимировича Заїки (1957–2020)	147
«Війна забирає в нас кращих, аби вони тримали нам небо»: пам'яті Дмитра Рибаківа	148

CONTENT

Into the depths of centuries

<i>Sunduk A., Krepak I.</i> Lithuanian trails of the Brovary land	5
<i>Petrenko I., Boiechko V.</i> Battle of prince Vytautas on the Vorskla river in 1399 in the research of the historian Vira Zhuk (1928–2008)	15
<i>Pylypenko V.</i> Food as a marker of another: food traditions of Tatar in descriptions of Polish authors	23

The history of cities and villages

<i>Peshkov D.</i> Water supply and urban life in Poltava in the second half of the 19 th – the early 20 th c.	27
<i>Kurok O., Hrytsenko A., Chumachenko O.</i> The advocate institute of Chernihiv province 1885–1915: social and professional portrait	35
<i>Dorokhina T., Kosachenko, V.</i> Taras Shevchenko Chernihiv regional academic Ukrainian music and drama theatre: history and modernity	41

Church antiquities

<i>Shumylo S.</i> The initial period of St. Paisios Velichkovsky stay on mount Athos and the beginning of his translation activity	52
<i>Soldatov O.</i> “Russian Orthodox Church of State Security” (Moscow Patriarchate in its modern format was founded 80 years ago – in 1943)	73

The language of documents

<i>Almazov O.</i> The letter of Hetman I. Mazepa and the testimony of prisoners about the situation in Crimea in the spring of 1692	80
<i>Trattner M.</i> News about the Swedish-Ukrainian Union of the 1708–1709	86
<i>Pavlenko S., Meshkovi M.</i> Letter of Adjutant General Fyodor Nakhimovsky to Hetman Pylyp Orlyk dated June 20, 1720	90

Explorations

<i>Levytska N.</i> Development of local studies in institutions of higher education (in the second half of the 19 th – at the beginning of the 20 th c.)	96
<i>Etkina I.</i> Children of south Chernihiv region in 1933–1934 (according to documents of political departments of MTS)	101
<i>Ostapchuk O., Kurok O.</i> The role of radio in spreading Soviet propaganda during of the “stagnation” period	110

Research notes

<i>Trykashnyi, Ya.</i> Pedagogical and public activity of Stepan Gavrylovych Baran-Butovych (1877–1944) at the beginning of the 20 th c.	119
<i>Pavlyk N.</i> On the issue of studying the life and work of the Hero of Ukraine M.I. Sikorskyi (To the 100th anniversary of his birth)	124

Literary studies

<i>Mytsyk Yu., Tarasenko I.</i> Two unknown letters of Ivan Bagryany	132
--	-----

Anniversaries

<i>Ivanytska S.</i> Tamara Demchenko: vocation – history (to the 75th anniversary of the famous Chernihiv researcher of the history of Ukraine)	138
---	-----

Scientific news

Education in the conditions of war: value and meaning orientations of the Victory of Ukraine	142
XII “Razumovsky meetings” in Chernihiv	145

Necrology

In memory of Viktor Volodymyrovych Zayka (1957–2020)	147
“The war takes the best from us so they can hold the sky for us”: in memory of Dmytro Rybakov	148

